

व्यावसायिक उद्योजकता पेपर - ३
तृतीय वर्ष वाणिज्य

दिनांक ३१/०३/२०२०

प्रिय विद्यार्थी मित्रहो,

आज मी आपणास व्यावसायिक उद्योजकता पेपर ३ साठी मागील पुणे विद्यापीठाच्या परीक्षांमध्ये विचारलेल्या प्रश्नांचा प्रश्नसंच देत आहे. प्रश्नसंच हा प्रत्येक प्रकरणानुसार दिलेला आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर कसे लिहिले पाहिजे त्याचाही या विषयाचा अभ्यास करताना सराव करावा. परीक्षेत मुद्धेसुद्ध उत्तर अपेक्षित असते. त्यासाठी आपण सर्व प्रश्नाचा सराव करावा, मुद्धे ध्यानात ठेवण्याचा प्रयत्न करावा व सविस्तर कसे लिहिता येईल याचा विचार करावा.

विद्यापीठाच्या परीक्षांमध्ये विचारलेल्या मागील वर्षांच्या प्रश्नांचा प्रश्नसंच

प्रकरण १: संघटनात्मक वर्तन

- प्रश्न 1: वर्तन या संकल्पनेची व्याख्या द्या? व्यक्तिगत वर्तन ठरविणारे घटक विशद करा. – 14M
- प्रश्न 2: 'संघटनात्मक वर्तन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. संघटनात्मक वर्तनाचे खालील ऐतिहासिक घटक स्पष्ट करा. अ) मानवी संबंध चळवळ ब) हॉथ्रोन प्रयोग. – 14M

- प्रश्न 3: संघटनात्मक वर्तन म्हणजे काय ? संघटनात्मक वर्तनाचे खालील ऐतिहासिक घटक स्पष्ट करा. अ) औद्योगिक क्रांती ब) शास्त्रीय व्यवस्थापन. – 14M
- प्रश्न 4: संघटनात्मक वर्तन म्हणजे काय ? संघटनात्मक वर्तनाचे कोणतेही दोन प्रारूप (models) वर्णन करा. – 14M
- प्रश्न 5: संघटनात्मक वर्तन या संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्याचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा. – 14M
- प्रश्न 6: संघटनात्मक वर्तन या संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्याचे गरज व स्वरूप स्पष्ट करा. – 14M

प्रकरण २: व्याप्तिगत वर्तन आणि व्यक्तिमत्व

- प्रश्न 1: व्यक्तिमत्व विकास या संकल्पनेची व्याख्या द्या. व्यक्तिमत्व विकास ठरविणारे घटक स्पष्ट करा. – 14M
- प्रश्न 2: व्यक्तिमत्व या संकल्पनेची व्याख्या द्या. व्यक्तिमत्व ठरविणारे घटक स्पष्ट करा. – 14M
- प्रश्न 3: उद्योजकीय व्यक्तिमत्व आणि बिगर उद्योजकीय व्यक्तिमत्व यातील फरक सविस्तर लिहा. – 14M
- प्रश्न 4: व्यक्तिगत वर्तन ठरविणारे घटक विस्ताराने स्पष्ट करा. – 14M
- प्रश्न 5: उद्योजकीय व्यक्तिमत्व बिगर उद्योजकीय व्यक्तिमत्वाहुन भिन्न असते - स्पष्ट करा. – 14M

प्रकरण ३: उद्योजकांच्या आत्मचरित्रांचा अभ्यास

- प्रश्न 1: दिलीप नारायण बोरावके यांचे उद्योजकीय व्यक्तिमत्व वर्णन करा. – 14M
- प्रश्न 2: नीलकंठ कल्याणी यांचे उद्योजकीय व्यक्तिमत्व स्पष्ट करा. – 14M

प्रकरण४: समूह आणि समूह प्रेरक शक्ती

- प्रश्न 1: संघ व्यवस्थापन करताना व्यवस्थापनाने घ्यावयाच्या दक्षता थोडक्यात स्पष्ट करा. – 14M
- प्रश्न 2: समूह या संकल्पनेची व्याख्या द्या? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा ७ मार्क
- प्रश्न 3: संघ म्हणजे काय ? संघाची वैशिष्ट्ये विशद करा. ७ मार्क
- प्रश्न 4: संघाकडून होणारे फायदे कोणते ते सांगा ७ मार्क
- प्रश्न 5: समूहाचे औपचारिक वर्गीकरण स्पष्ट करा. ७ मार्क
- प्रश्न 6: संघ आणि समूह यातील फरक काय आहे ? ७ मार्क
- प्रश्न 7: साहाय्यकारी वर्तन (Helping Behaviour) यावर टीप लिहा. ७ मार्क
- प्रश्न 8: संघाचे प्रकार वर्णन करा. -14 M
- प्रश्न 9: औपचारिक आणि अनौपचारिक समूहाचे फायदे सविस्तर स्पष्ट करा ७ मार्क
- टिपा लिहा
- अ) समूह संलग्नता
- ब) समूहाचे वैशिष्ट्ये
- क) संघाचे लाभ
- ड) अनौपचारिक समूहाचे लाभ
- इ) समूह आकारमान ७ मार्क
- ई) समूह मिलाफ (Group Cohesion)
- फ) समूह रचना प्रक्रिया (Group formation process)
- र) संघाचे प्रकार
- ल) समूहातील प्रभाव
- व) संघ विरुद्ध समूह
- श) सहकार्य आणि स्पर्धा (cooperation and competition)
- ह) संघ आणि समूह

प्रकरण५: सांघिक कार्य (टीम बिल्डिंग)

- प्रश्न 1: संघ आणि समूह यातील फरक स्पष्ट करा ७ मार्क
- प्रश्न 2: टिपा लिहा
अ) कार्य वर्णन
ब) उच्च कार्यप्रगती साध्य करणाऱ्या संघाची निर्मिती करणे

प्रकरण६: तणाव आणि संघर्ष व्यवस्थापन

- प्रश्न 1: व्यक्तिगत आणि संघटनात्मक पातळीवरील ताणतणावाचे व्यवस्थापन यावर सविस्तर लिहा. -14M
- प्रश्न 2: श्री जयंत यांनी त्यांच्या कंपनीत विस्तार कार्यक्रम अमलात आणला आहे. ज्यादा कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती केलेली आहे . परंतु सर्व कर्मचारी सदस्यांना संगणक, कार इ. सारखी संसाधने आपापसात वापरावी लागतात. त्यांच्या कामतरतेमुळे, कर्मचाऱ्यांमध्ये संघर्ष निर्माण झाला आहे. श्री जयंत हास संघर्ष कशा प्रकारे सोडवू शकतील ? -14M
- प्रश्न 3: ताणतणाव या संकल्पनेची व्याख्या द्या. ताणतणावाची लक्षणे आणि परिणाम काय ? -14M
- प्रश्न 4: उद्योजक या नात्याने तुम्हाला विक्री व्यवस्थापक आणि त्याच्या हाताखाली असणारे कर्मचारी यांच्यातील संबंध बिघडले असल्याचे जाणवत आहे. हा संघर्ष कसा सोडवाल? -14M
- प्रश्न 5: ताणतणावाचे स्रोत विशद करा . -14M
- प्रश्न 6: उत्पादन उद्योगसंस्थेचे वरिष्ठ व्यवस्थापक या नात्याने तुम्ही संघर्षाचे वयःस्थापन कसे कराल ? -14M
- प्रश्न 7: संघर्ष संकल्पनेची व्याख्या द्या. संघर्षाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. -14M

प्रश्न 8: तुम्ही खाजगी मर्यादित कंपनीचे कर्मचारी आहात. तुम्हाला कर्मचाऱ्याचा ताणतणाव कमी करायचा आहे. ते तुम्ही कसे कराल. -14M

प्रश्न 9: संघर्ष संकल्पनेची व्याख्या द्या. संघर्षाची करणे स्पष्ट करा -१४ मार्क

प्रकरण७: संप्रेरण

प्रश्न 1: संप्रेरण संकल्पनेची व्याख्या द्या. संप्रेरणाची वैशिष्ट्ये काय ? ७ मार्क

प्रश्न 2: कार्यगणातील संप्रेरणांची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत. ७ मार्क

प्रश्न 3: संप्रेरणाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. ७ मार्क

प्रश्न 4: टिपा लिहा

अ) कर्मचारी समावेशन कार्यक्रम (employment Involvement Programme)

ब) कार्य विवरण (Job Description)

क) संप्रेरणांचे प्रकार

ड) कार्य संपन्नता (Job enrichment)

इ) संप्रेरणाची गरज (need of motivation)

प्रकरण८: संघटनात्मक बदल आणि विकास

प्रश्न 1: संघटनात्मक बदलाची बाह्य कारणे कोणती ते सांगा. - ७मार्क

प्रश्न 2: संघटनात्मक बदलाची अंतर्गत कारणे कोणती? ७ मार्क

प्रश्न 3: उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापन संकल्पना स्पष्ट करा ७ मार्क

प्रश्न 4: कर्मचारी बदलना विरोध का करतात. ७ मार्क

प्रश्न 5: संघटनात्मक बदलाची बहिर्गत कारणे कोणती ते लिहा .

प्रश्न 6: बदल आणि विकासाचे डावपेच यावर टीप लिहा. ७ मार्क

प्रश्न 7: बदलाची बहिर्गत कारणे कोणती ? ७ मार्क

प्रश्न 8: तुम्ही खाजगी मर्यादित कंपनीत वरिष्ठ व्यवस्थापक आहात. तुम्हाला बदलाच्या विरोधाचे व्यवस्थापन करण्यास सांगितले आहे. ते तुम्ही कसे कराल. – 14 M

प्रश्न 9: टिपा लिहा

- अ) उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापनाचे फायदे
- ब) संघटनात्मक पातळीवरील बदलला विरोध
- क) बदलाच्या विरोधाचे व्यवस्थापन
- ड) बदलाची कारणे
- इ) बदलला विरोध
- ई) बदल प्रारूप (A change model)

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
व्यावसायिक उद्योजकता पेपर - ३
तृतीय वर्ष वाणिज्य
(२०१३ पॅटर्न)

वेळ : ३ तास

एकूण गुण : ८०

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत

प्रश्न 1:	दिर्घोत्तरी /वर्णनात्मक प्रश्न - अनिवार्य प्रश्न (compulsory)	१४ मार्क
प्रश्न 2:	दिर्घोत्तरी /वर्णनात्मक प्रश्न	१४ मार्क
	किंवा	
	दिर्घोत्तरी /वर्णनात्मक प्रश्न	
प्रश्न 3:	अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा - ७ मार्क ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा - ७ मार्क	१४ मार्क
	किंवा	
	अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा - ७ मार्क ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा - ७ मार्क	
प्रश्न 4:	दिर्घोत्तरी /वर्णनात्मक प्रश्न - अनिवार्य प्रश्न (Compulsory)	१४ मार्क
प्रश्न 5:	टिपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही दोन)	१४ मार्क

प्रश्न 6:	सर्व साधारण प्रश्न (General Question based on case study)	१० मार्क
-----------	---	----------